

Bērnu aizsardzības
centrs

«IZPRAST PIRMS REAĢĒT: BĒRNU SEKSUĀLĀS UZVEDĪBAS NOVĒRTĒŠANAS LUKSOFORS»

Bērnu aizsardzības centra
Metodiskās vadības un analītikas departamenta
direktore Inga Eizengrauda

23.09.2026.

TĒMAS AKTUALITĀTE

- Bērnu drošību nevar nodrošināt, izliekoties, ka sarežģītas tēmas neeksistē
- Bērna seksuālā attīstība - neviennozīmīgs un mulsinošs jautājums
- Informācijas pieejamība līdz šim
- Digitālā vide rada jaunus riskus
- Gadījumu skaita pieaugums
- Nepieciešama agrīna risku atpazīšana

REZULTĀTS

- Izstrādāts metodiskais materiāls
- Sagatavots video materiāls - video lekcija
- Izveidots informatīvs buklets
- Plānotas apmācības speciālistiem

MATERIĀLA SATURU IZVEIDOJIS BĒRNU AIZSARDZĪBAS CENTRS SADARBĪBĀ AR:

1. Latvijas universitātes pētniecēm - Aniku Miltuzi, Dr. Psych., Ievu Stokenbergu Dr. Psych.
2. Valsts pārvaldes institūcijām – Labklājības ministriju, Tieslietu ministriju, Valsts probācijas dienestu, Valsts policiju, Tiesībsarga biroju.
3. NVO - Nodibinājumu "Centrs Dardedze", biedrību "Papardes zieds", Sociālo darbinieku biedrību, Latvijas pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienību, Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociāciju, Uzvediba.lv, Latvijas Drošāka interneta centru.

KAS IR BĒRNU SEKSUĀLĀS UZVEDĪBAS LUKSOFORS?

- Atbalsta rīks **speciālistiem**, kuri ikdienā strādā ar bērniem ar neirotipisku attīstības gaitu.
- Tā mērķis ir sniegt pazīmju iedalījumu, kas palīdz pieaugušajam **atpazīt, saprast** un **izvērtēt** bērnu seksuālo uzvedību, kā arī **atbilstoši reaģēt**.

IEDALĪJUMS VECUMPOS

Materiālā bērnu vecumposmi veidoti, pamatojoties uz bērnu attīstību dažādos vecumos:

«LUKSOFORA» PRINCIPS

bīstama vai kaitējoša uzvedība

uzvedībai nepieciešama pastiprināta uzmanība

vecumam atbilstoša uzvedība

KĀ DARBOJAS BĒRNU SEKSUĀLĀS UZVEDĪBAS NOVĒRTĒŠANAS LUKSOFORS

Krāsa	Raksturojums	Ko nozīmē?	Rīcība
 Zaļā	Normāla, attīstībai atbilstoša uzvedība	Bērns izrāda ziņkāri, kas atbilst vecumam, piemēram, spēlē "dakteros", interesējas par dzimumiem	Nav jāuztraucas, bet jāsniedz vecumam atbilstoša informācija
 Dzeltenā	Nedaudz satraucoša vai uzvedība, kas atkārtojas	Uzvedība neatbilst bērna vecumam, ir pārspīlēta, bieža vai rada diskomfortu citiem	Ieteicams novērot, runāt ar bērnu, iespējams, konsultēties ar speciālistu
 Sarkanā	Satraucoša, kaitējoša vai vardarbīga uzvedība	Seksualizēta uzvedība, kas ir uzmācīga, piespiedu vai liecina par iespējamu vardarbību	Jāiesaista speciālisti (psihologi, sociālie dienesti), jāreaģē nekavējoties

KĀ TAS PALĪDZ IZPRAST BĒRNU UZVEDĪBU

- **Sniedz skaidru struktūru**, pēc kuras var spriest, vai bērna uzvedība ir pieļaujama vai satraucoša.
- **Palīdz agrīni identificēt problēmas**, piemēram, seksuālu vardarbību vai traumu.
- **Novērš pārmērīgu satraukumu**, ja uzvedība ir dabīga un attīstībai atbilstoša.
- **Veicina komunikāciju** starp bērnu un pieaugušajiem par «sarežģītām» tēmām (ķermenis, robežas, piekrišana).
- **Darbojas preventīvi**, palīdz bērnam saprast, kas ir pieņemama un nepieņemama uzvedība.

KUR VĒRSTIES?

- **Ne visās situācijās**, kad bērna seksuālā uzvedība nav atbilstoša bērna vecumposmam un konkrētajiem apstākļiem, speciālistam ir jāvēršas tiesībsargājošajās institūcijās.
- Nereti bērnam ir nepieciešams **psiholoģiskais vai cita veida atbalsts**, lai ar savu uzvedību nekaitētu sev un citiem.

Materiālā iekļauts:

- kur meklēt vēl atbalstu, padomu
- kur meklēt informāciju par to, ko preventīvi mācīt bērniem par ķermeņa attīstību un drošību attiecībā ar citiem

Iestāžu un speciālistu kompetences:

- sociālā dienesta iesaiste
- bāriņtiesas iesaiste
- valsts policijas iesaiste
- Bērnu aizsardzības centra iesaiste
- Bērna mājas iesaiste
- medicīniskā palīdzība

Būsim vērīgi, zinoši un iejūtīgi!

Seksuālā attīstība ir process, kam pakāpeniski iet cauri katrs bērns, un mūsu loma ir palīdzēt bērnam pieaugt droši.

Materiāls «Bērnu seksuālas uzvedības
novērtēšanas luksofors» pieejams:

www.bac.gov.lv
www.atbalstsberniem.lv

